

Sygn. akt. I C 552/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 lutego 2023 r.

Sąd Rejonowy w Gdyni - I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: asesor sądowy Mateusz Berent

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Małgorzata Świsł

po rozpoznaniu w dniu 26 stycznia 2023 r. w Gdyni

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Bank Spółki Akcyjnej z siedzibą w W.

przeciwko H. P.

o zapłatę kwoty 42.500,55 zł

oraz sprawy z powództwa (...) Bank Spółki Akcyjnej z siedzibą w W.

przeciwko H. P.

o zapłatę kwoty 23.503,44 zł

I. oddała powództwo o zapłatę kwoty 42.500,55 zł;

II. zasądza od powódki (...) Bank Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz pozwanej H. P. kwotę 3600 zł (trzy tysiące sześćset złotych) tytułem kosztów procesu;

III. oddała powództwo o zapłatę kwoty 23.503,44 zł;

IV. zasądza od powódki (...) Bank Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz pozwanej H. P. kwotę 3600 zł (trzy tysiące sześćset złotych) tytułem kosztów procesu.

Sygn. akt I C 552/21

UZASADNIENIE

I.

(żądanie i podstawa faktyczna pozwu w sprawie o zapłatę kwoty 42.500,55 zł)

1. Powódka (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w W. wystąpiła z powództwem przeciwko H. P. o zapłatę kwoty 42.500,55 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu w elektronicznym postępowaniu upominawczym do dnia zapłaty, a także zasądzenia na swoją rzecz kosztów procesu według norm przepisanych.
2. Powódka podała, że zawarła z pozwaną umowę kredytu w dniu 21 czerwca 2018 roku o numerze (...).
3. Wobec opóźnienia pozwanej w spłacie kredytu, powódka wezwała pozwaną do uregulowania zaległości pod rygorem wypowiedzenia umów oraz natychmiastowej spłaty całości zobowiązań. Następnie doszło do wypowiedzenia umowy.

4. W przypadku niniejszej umowy na dochodzoną kwotę składały się:

- niespłacony kapitał w kwocie 40.130,39 zł,
- odsetki umowne w kwocie 1.167,36 zł,
- odsetki umowne za opóźnienie w kwocie 1.202,80 zł.

(pozew, k. 4, k. 6-8)

(stanowisko pozwanej)

5. W sprzeciwie od nakazu zapłaty oraz odpowiedzi na pozew pozwana wskazała, że po śmierci małżonka J. P. nie była w stanie samodzielnie spłacać zaciągniętych kredytów. Dlatego zwróciła się o skonsolidowanie wszystkich 4 kredytów i spłacanie jednej raty miesięcznie, jednak powódka bez racjonalnej podstawy nie wyraziła zgody na konsolidację. Pozwana wyrażała wolę zawarcia ugody, co do spłaty obu kredytów.

(sprzeciw, k. 45)

6. Przedmiotowa sprawa została zarejestrowana pod sygnaturą I C 552/21.

II.

(żądanie i podstawa faktyczna pozwu w sprawie o zapłatę kwoty 23.504,44 zł)

7. Powódka (...) Bank S.A. z siedzibą w W. wystąpiła z powództwem przeciwko H. P. o zapłatę kwoty 23.504,44 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu w elektronicznym postępowaniu upominawczym do dnia zapłaty, żądając zasądzenia na swoją rzecz kosztów procesu według norm przepisanych.

8. Powódka podała, że zawarła z pozwaną umowę kredytu w dniu 17 kwietnia 2019 roku o numerze (...).

9. Wobec opóźnienia pozwanej w spłacie kredytu, powódka wezwała pozwaną do uregulowania zaległości pod rygorem wypowiedzenia umowy oraz natychmiastowej spłaty całości zobowiązań. Następnie doszło do wypowiedzenia umowy.

10. W przypadku wskazanej umowy na dochodzoną kwotę składały się:

- niespłacony kapitał w kwocie 21.992,29 zł,
- odsetki umowne w kwocie 406,65 zł,
- odsetki umowne za opóźnienie w kwocie 1.104,50 zł.

(pozew, k. 173-175v.)

(stanowisko pozwanej)

11. W odpowiedzi na pozew pozwana wskazała, że po śmierci małżonka J. P. nie była w stanie samodzielnie spłacać zaciągniętych kredytów. Dlatego zwróciła się o skonsolidowanie wszystkich 4 kredytów i spłacanie jednej raty miesięcznie, jednak powódka bez racjonalnej podstawy nie wyraziła zgody na konsolidację. Pozwana wyrażała wolę zawarcia ugody, co do spłaty obu kredytów.

(odpowiedź na pozew, k. 218)

12. Przedmiotowa sprawa została zarejestrowana pod sygnaturą akt I C 603/21.

13. Postanowieniem z dnia 14 listopada 2022 r. zarządzono połączenie sprawy I C 603/21 ze sprawą I C 552/21 do łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

(postanowienie z dnia 14 listopada 2022 r., k. 273)

III.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

14. Dnia 21 czerwca 2018 roku powódka (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w W. – jako kredytodawca – zawarła z J. P. oraz pozwaną H. P. umowę kredytu nr (...), zgodnie z którą bank miał udzielić kredytu w wysokości 95.860,00 zł przeznaczonego na potrzeby konsumpcyjne w wysokości 16.000,00 zł, spłatę zobowiązań kredytowych w łącznej wysokości 55.895,00 zł, zapłatę prowizji w wysokości 8.627,40 zł oraz zapłatę jednorazowej składki w wysokości 8.627,40 zł. Kredytodawcy zobowiązali się do spłaty kredytu w 120 równych ratach kapitałowo-odsetkowych. Kredyt oprocentowany był według zmiennej stopy procentowej stanowiącej sumę stawki referencyjnej WIBOR 3M i marży w wysokości 7,79 punktów procentowych, stałej w trakcie trwania umowy. Na dzień zawarcia umowy oprocentowanie wynosiło więc 9,49 % w stosunku rocznym.

15. Całkowita kwota kredytu została ustalona na 71.895,00 zł i nie obejmowała kredytowanych przez bank kosztów kredytu. Całkowity koszt kredytu obliczono szacunkowo na 76.921,67 zł. Należne odsetki umowne miały wynieść 52.956,67 zł, a całkowita kwota do zapłaty 148.816,67 zł.

16. Bank miał prawo wypowiedzieć umowę m.in. w przypadku niedotrzymania przez kredytobiorcę warunków udzielenia kredytu. Wypowiedzenie umowy miało być poprzedzone wezwaniem do zapłaty przewidzianym w art. 75c Prawa bankowego, tj. wezwaniem do dokonania spłaty zaległości w terminie 14 dni roboczych od daty otrzymania wezwania.

(dowód: umowa, k. 17-21, formularz informacyjny, k. 53-55, prognozowany harmonogram, k. 55v.56v., k. 121-131)

17. Zawierając ww. umowę kredytobiorcy podpisali dyspozycję uruchomienia kredytu, m.in. poprzez dokonanie z rachunku kredytu przelewu jednorazowej opłaty z tytułu zwrotu kosztów ubezpieczenia na życie w kwocie 8.627,40 zł na wskazany rachunek oraz przelewu z tytułu prowizji od udzielonego kredytu w kwocie 15.337,60 zł na wskazany rachunek.

(dowód: dyspozycja, k. 113)

18. Dnia 17 kwietnia 2019 roku powódka (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w W. – jako kredytodawca – zawarła z J. P. oraz pozwaną H. P. umowę kredytu nr (...), zgodnie z którą bank miał udzielić kredytu w wysokości 24.252,68 zł przeznaczonego na potrzeby konsumpcyjne w wysokości 8.293,41 zł, spłatę zobowiązań kredytowych w łącznej wysokości 11.860,57 zł oraz zapłatę prowizji w wysokości 4.098,70 zł. Kredytodawcy zobowiązali się do spłaty kredytu w 120 równych ratach kapitałowo-odsetkowych. Kredyt oprocentowany był według zmiennej stopy procentowej stanowiącej sumę stawki referencyjnej WIBOR 3m i marży w wysokości 8,27 punktów procentowych, stałej w trakcie trwania umowy. Na dzień zawarcia umowy oprocentowanie wynosiło 9,99 % w stosunku rocznym.

19. Całkowita kwota kredytu została ustalona na 20.153,98 zł i nie obejmowała kredytowanych przez bank kosztów kredytu. Całkowity koszt kredytu obliczono szacunkowo na 18.185,71 zł. Należne odsetki umowne miały wynieść 14.087,01 zł, a całkowita kwota do zapłaty 38.339,69 zł.

(dowód: umowa, k. 186-190, harmonogram, k. 231-232, k. 255-256, formularz informacyjny, k. 258-259v.)

20. Zawierając ww. umowę kredytobiorcy podpisali dyspozycję uruchomienia kredytu, m.in. poprzez dokonanie z rachunku kredytu przelewu z tytułu prowizji od udzielonego kredytu w kwocie 4.709,43 zł na rachunek kredytowy.

(dowód: dyspozycja, k. 250)

21. W przypadku obu umów bank miał prawo wypowiedzieć umowę m.in. w przypadku niedotrzymania przez kredytobiorcę warunków udzielenia kredytu. Wypowiedzenie umowy miało być poprzedzone wezwaniem do zapłaty przewidzianym w art. 75c Prawa bankowego, tj. wezwaniem do dokonania spłaty zaległości w terminie 14 dni roboczych od daty otrzymania wezwania.

(dowód: umowa, k. 17-21, k. 186-190)

22. Dnia 9 marca 2020 roku zmarł J. P..

(dowód: odpis skrócony aktu zgonu, k. 291)

23. Dnia 20 lipca 2020 roku pozwana złożyła powódce wnioski o restrukturyzację trzech zaciągniętych u niego kredytów, wskazując na znacznie pogorszenie sytuacji majątkowej w związku ze śmiercią męża.

(dowód: wniosek, k. 86-89, k. 228-229)

24. Pismem z dnia 28 sierpnia 2020 roku powódka wezwała pozwaną do zapłaty kwoty zaległości w wysokości 1.150,21 zł z tytułu umowy kredytu nr (...) – w terminie 14 dni roboczych. Pouczono pozwaną o możliwości złożenia w terminie 14 dni roboczych wniosku o restrukturyzację zadłużenia na podstawie art. 75c ustawy prawo bankowe.

(dowód: wezwanie, k. 26-26v.)

25. Pismem z dnia 2 października 2020 roku powódka wydała negatywną decyzję w przedmiocie wniosku pozwanej o restrukturyzację zadłużenia.

(dowód: decyzja, k. 85, k. 230)

26. Pismem z dnia 6 października 2020 roku powódka wezwał pozwaną do zapłaty kwoty zaległości w wysokości 666,14 zł z tytułu umowy kredytu nr (...) – w terminie 14 dni roboczych. Pouczono pozwaną o możliwości złożenia w terminie 14 dni roboczych wniosku o restrukturyzację zadłużenia na podstawie art. 75c ustawy prawo bankowe.

(dowód: wezwanie, k. 191-191v.)

27. Pismem z dnia 26 października 2020 roku pozwana zwróciła się o ponowne pozytywne rozpatrzenie wniosku o restrukturyzację.

(dowód: pismo, k. 84)

28. Powódka pismem z dnia 8 stycznia 2021 roku ponownie odmówiła.

(dowód: pismo, k. 82-83)

29. Pismem z dnia 14 grudnia 2020 roku powódka wezwała pozwaną do zapłaty kwoty 22.536,46 zł z tytułu zaległości w związku z kredytem nr (...) – w terminie 7 dni. Pismo doręczono dnia 18 grudnia 2020 roku.

(dowód: wezwanie, k. 193, wydruk z systemu śledzenia przesyłek, k. 194)

30. Pismem z dnia 11 stycznia 2021 roku powódka wezwała pozwaną do zapłaty kwoty zaległości w wysokości 3.315,56 zł z tytułu umowy kredytu nr (...) – w terminie 14 dni roboczych. Pouczono pozwaną o możliwości złożenia w terminie 14 dni roboczych wniosku o restrukturyzację zadłużenia na podstawie art. 75c ustawy prawo bankowe. Pismo doręczono dnia 14 stycznia 2021 roku.

(dowód: wezwanie – k. 26-26v., wydruk z systemu śledzenia przesyłek – k. 27)

31. Pismem z dnia 10 lutego 2021 roku powódka przesłała pozwanej oświadczenie o wypowiedzeniu umowy kredytu nr (...) z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia. Wskazano, że na dzień wypowiedzenia kwota zadłużenia wynosi 4.192,65 zł. Pozwana odebrała pismo dnia 15 lutego 2021 roku.

(dowód: wypowiedzenie, k. 22-22v., potwierdzenie odbioru, k. 23-23v.)

32. Pismem z dnia 22 marca 2021 roku powódka wezwała pozwaną do zapłaty kwoty 41.503,44 zł z tytułu zaległości w związku z kredytem nr (...) – w terminie 7 dni. Pismo doręczono dnia 26 marca 2021 roku.

(dowód: wezwanie, k. 24, wydruk z systemu śledzenia przesyłek, k. 25)

33. Pismem z dnia 5 listopada 2021 roku powódka przesłała pozwanej oświadczenie o wypowiedzeniu umowy kredytu nr (...) z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia. Wskazano, że na dzień wypowiedzenia kwota zadłużenia wynosi 656,10 zł. Pozwana odebrała pismo dnia 9 listopada 2020 roku.

(dowód: wypowiedzenie, k. 195-195v., potwierdzenie odbioru, k. 196-196v.)

34. Zaprzestanie regularnego spłacania rat przez pozwaną wynikało z pogorszenia sytuacji majątkowej po śmierci męża (kredytobiorcy). Obecnie pozwana utrzymuje się ze świadczenia emerytalnego w kwocie 2.900 zł.

(dowód: przesłuchanie pozwanej, k. 77-78, płyta – k. 79, k. 292v., płyta, k. 300)

Sąd zważył co następuje:

IV.

35. Powyższy stan faktyczny został przez Sąd ustalony na podstawie dowodów z dokumentów prywatnych przedłożonych przez strony oraz dowodu z przesłuchania pozwanej.

(ocena dowodów)

36. Sąd nie dopatrył się żadnych podstaw do kwestionowania wiarygodności i mocy dowodowej powołanych powyżej dokumentów. Zgodnie z treścią art. 245 k.p.c. wymienione powyżej dokumenty prywatne korzystają z domniemania autentyczności oraz domniemania pochodzenia oświadczeń zawartych w tych dokumentach od ich wystawców, a domniemania te nie zostały w żaden sposób obalone przez żadną ze stron. W tym stanie rzeczy brak było jakichkolwiek podstaw, aby dokumentom złożonym przez strony odmówić waloru wiarygodności i mocy dowodowej.

37. W ocenie Sądu, brak było podstaw do kwestionowania dowodu z przesłuchania pozwanej. Sąd miał na uwadze, że dowód z przesłuchania pozwanej mógł jedynie uzupełniać fakty, nie wynikające z dokumentów. Na podstawie tego dowodu Sąd ustalił sytuację materialną pozwanej, zwłaszcza po śmierci męża (kredytobiorcy), która skutkowałą pogorszeniem zdolności pozwanej do spłaty zobowiązań wobec powódki. Sytuacja ta stanowiła podstawę wniosków pozwanej kierowanych do powódki o restrukturyzację zadłużenia, które jednak nie zostały uwzględnione.

V.

(rozstrzygnięcie i podstawa prawna powództwa)

38. Powództwa w obu sprawach połączonych do wspólnego rozpoznania nie zasługiwały na uwzględnienie z tożsamyh przyczyn.

39. W niniejszej sprawie powódka opierała podstawę faktyczną żądania na twierdzeniu o skutecznym wypowiedzeniu umowy kredytu i stąd wywodziła swoje roszczenie.

40. Podstawę prawną obu powództw stanowiły przepisy art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 r. Zgodnie z treścią tego przepisu przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu.

41. Do przedmiotowej umowy zastosowanie miały regulacje zawarte w ustawie o kredycie konsumenckim z dnia 12 maja 2011 roku (Dz.U. Nr 126, poz. 715 ze zm.). W myśl bowiem art. 3 ust. 1 i ust. 2 pkt 2 powołanej ustawy przez umowę o kredyt konsumencki rozumie się umowę o kredyt w wysokości nie większej niż 255.550 złotych albo równowartość tej kwoty w walucie innej niż waluta polska, który kredytodawca w zakresie swojej działalności udziela lub daje przyrzeczenie udzielenia konsumentowi, przy czym za umowę o kredyt konsumencki uważa się w szczególności umowę pożyczki.

(niedozwolone postanowienia umowne)

42. Umowy, z których powódka wywodziła oba roszczenia, zostały zawarte na podstawie formularzy stosowanych przez powódkę w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, które pozwana wraz mężem – występujący jako konsumenci – zaakceptowali, nie mając wpływu i możliwości negocjowania szczegółowych warunków umowy.

43. W tej sytuacji Sąd zważył, że ocena zasadności powództwa w świetle przepisów prawa materialnego jest uprawnieniem i jednocześnie obowiązkiem sądu niezależnie od postawy procesowej strony pozwanej. Nie można przy tym zapominać, że przepisy o niedozwolonych postanowieniach umownych zostały wprowadzone do kodeksu cywilnego w ramach implementacji dyrektywy 93/13/EWG w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich. Kompetencja sądu do zbadania z urzędu tego, czy klauzula w umowie jest postanowieniem nieuczciwym, stanowi w tej sytuacji zarówno środek do realizacji celu określonego w art. 6 dyrektywy 93/13/EWG, to znaczy uniemożliwienia związania konsumenta nieuczciwym postanowieniem, jak i do przyczynienia się do osiągnięcia celu art. 7 tej dyrektywy, ponieważ przeprowadzenie przez sąd z urzędu takiej oceny może działać jako czynnik odstraszający oraz przyczynić się do zapobiegania nieuczciwym warunkom w umowach zawieranych pomiędzy konsumentami a sprzedawcami lub dostawcami (vide: m.in. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 21 listopada 2002 roku, C-473/00; wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 27 czerwca 2000 r, C-240/98).

44. Zgodnie z treścią art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

45. W myśl art. 385¹ § 3 k.c. niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta.

46. Z kolei wedle art. 385² k.c. oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny. W myśl art. 385¹ § 3 k.c. niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Podkreślić przy tym należy, że zgodnie z treścią art. 385¹ § 4 k.c. ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje, a więc w niniejszej sprawie na stronie pozwanej.

(niedopuszczalność naliczania odsetek od skredytowanych kosztów kredytu)

47. W tym kontekście za niedozwolone Sąd uznał postanowienie umowne uprawniające powódkę do naliczania odsetek umownych również od skredytowanych kosztów kredytu.

48. Wyjaśniając problematykę pobierania odsetek od skredytowanych kosztów kredytu konieczne było odwołanie się do definicji podstawowych pojęć związanych z kredytem konsumenckim zawartych w ustawie o kredycie konsumenckim. Umowy zawarte zostały odpowiednio w dniach 21 czerwca 2018 roku oraz 17 kwietnia 2019 roku, a zatem pod rządami ustawy już po zmianie zawartej w art. 5 pkt 7 tej ustawy definicji całkowitej kwoty kredytu dokonanej ustawą o kredycie hipotecznym oraz o nadzorze nad pośrednikami kredytu hipotecznego i agentami z dnia 23 marca 2017 roku (Dz.U. z 2017 r. poz. 819 zm.) – obowiązującą od dnia 22 lipca 2017 roku.

49. Definicję tę doprecyzowano wskazując, że całkowita kwota kredytu to maksymalna kwota wszystkich środków pieniężnych nieobejmujących kredytowanych kosztów kredytu, które kredytodawca udostępnia konsumentowi na podstawie umowy o kredyt, a w przypadku umów, dla których nie przewidziano tej maksymalnej kwoty, suma wszystkich środków pieniężnych nieobejmujących kredytowanych kosztów kredytu, które kredytodawca udostępnia konsumentowi na podstawie umowy o kredyt.

50. Punktem wyjścia dla wykładni pojęcia „całkowitej kwoty kredytu” – również w stanie prawnym obowiązującym w dniu zawarcia umowy – jest odwołanie się do dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 roku w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady 87/102/EWG.

51. W wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 21 kwietnia 2016 roku (C-377/14, (...)–283) przypomniano, że w art. 3 lit. h) dyrektywy pojęcie „całkowitej kwoty do zapłaty przez konsumenta” zdefiniowane zostało jako „suma całkowitej kwoty kredytu i całkowitego kosztu kredytu ponoszonego przez konsumenta. Całkowita kwota kredytu w rozumieniu art. 3 lit. l) i art. 10 ust. 2 dyrektywy (...) nie obejmuje żadnych kwot, których przeznaczeniem jest wywiązanie się ze zobowiązań podjętych w ramach odnośnej umowy o kredyt, takich jak koszty administracyjne, odsetki, opłata za udzielenie kredytu czy wszelkie inne typy kosztów, które musi ponieść konsument.

52. W wyniku szerszych rozważań Trybunał stanął na stanowisku, że art. 3 lit. l) i art. 10 ust. 2 dyrektywy (...), a także pkt I załącznika I do rzeczonyj dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że całkowita kwota kredytu i kwota wypłat określają całość kwot udostępnianych konsumentowi, co wyklucza kwoty powiązane przez kredytodawcę z pokryciem kosztów związanych przez kredytodawcę z udzieleniem odnośnego kredytu, które to kwoty nie są w rzeczywistości wypłacane konsumentowi.

53. Na pogląd ten powołał się również Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 30 stycznia 2019 roku w sprawie o sygn. akt I NSK 9/18 (LEX nr 2643248) i nie miał wątpliwości, że w aktualnym stanie prawnym nie jest dopuszczalne prezentowanie tej samej kwoty (np. opłaty przygotowawczej, prowizji, itp.) zarówno w ramach całkowitej kwoty kredytu, jak i w kosztach kredytu. I to nawet wówczas, gdy składniki kosztów kredytu są kredytowane przez kredytodawcę. Za taką tezę przemawia wyraźna treść art. 5 pkt 7 u.k.k. („całkowita kwota kredytu to maksymalna kwota wszystkich środków pieniężnych nieobejmujących kredytowanych kosztów kredytu...”). Szczególnie ważne jest stwierdzenie Sądu Najwyższego, że również na tle poprzedniego brzmienia art. 5 pkt 7 u.k.k. koszty związane z udzieleniem kredytu nie mogły stanowić części „całkowitej kwoty kredytu, nawet wówczas, gdy kredytodawca udzielił kredytu przeznaczonego na poniesienie tych kosztów. W konsekwencji, „całkowita kwota kredytu” obejmuje jedynie tę kwotę, która została faktycznie oddana do swobodnej dyspozycji konsumenta”.

54. Powołane wyżej orzeczenie (...) w sprawie C-377/14 stanowiło punkt wyjścia również dla rozważań poczynionych w uzasadnieniu wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 15 lutego 2017 roku w sprawie VI ACa 560/16 (LEX nr 2279527), w którym uznano, że na tle art. 5 pkt 7 u.k.k. „całkowita kwota kredytu” oznacza środki faktycznie udostępnione konsumentowi, a to oznacza, że w konsekwencji konsument jest zobowiązany do uiszczenia odsetek naliczanych tylko od środków faktycznie udostępnionych konsumentowi, a więc od „całkowitej kwoty kredytu”. Brak więc podstaw do obciążania konsumenta odsetkami od kosztów kredytu, nawet w wypadku udzielenia kredytu w celu sfinansowania tych kosztów.

55. W niniejszej sprawie wskazano w umowach, że całkowita kwota kredytu nie obejmowała kredytowanych kosztów kredytu. Natomiast tzw. kwota udzielonego kredytu – z uwzględnieniem kredytowanych kosztów kredytu przewyższała całkowitą kwotę kredytu. Ten powszechnie stosowany zabieg (od dnia doprecyzowania definicji całkowitej kwoty kredytu) wprowadza w błąd konsumenta co do rzeczywistej kwoty udzielonego mu kredytu. Jest również niepoprawny z językowego punktu widzenia, albowiem całkowita kwota kredytu obejmuje całość kwot udostępnionych konsumentowi, co oznacza, że „kwota udzielonego kredytu” nie może stanowić kwoty wyższej niż kwota „całkowita”. Całkowita kwota pożyczki, o czym była już mowa, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem oznacza wyłącznie te środki, które zostały wypłacone konsumentowi i pozostawione do jego swobodnej dyspozycji.

56. W żadnym razie kwota wyższa niż wskazana jako całkowita kwota kredytu nie została pozostawiona do swobodnej dyspozycji konsumentów. Wynika to wprost z powyższych rozważań dotyczących całkowitej kwoty kredytu. Należy zauważyć, że pominięcie skredytowanych kosztów kredytu w „całkowitej kwocie kredytu” wpływa na zmianę ekonomicznych parametrów umowy z punktu widzenia konsumenta porównującego oferty rynkowe w stopniu istotnym. Należy przyznać, że profesjonalista mógłby bez trudu powyższe uwarunkowania prawidłowo zrozumieć, biorąc pod uwagę także inne parametry kredytu (np. (...)), ale przeciętny konsument powinien być zaznajomiony z nimi w sposób całkowicie zgodny z obowiązującym prawem, maksymalnie przejrzysty i niewprowadzający w błąd.

57. Innymi słowy, po pierwsze, wymagane prawem parametry umowy kredytu konsumenckiego muszą być zgodne z przepisami ustawy o kredycie konsumenckim, po drugie – ich rozszerzanie o nieprzewidziane prawem pojęcia (jak w niniejszym wypadku: „kwota udzielonego kredytu”, która w rzeczywistości powinna być nazwana „całkowitą kwotą kredytu”, bo kredytowanie kosztu uzyskania prowizji i składki ubezpieczeniowej podwyższa w rzeczywistości podstawę naliczania odsetek) jest wadliwe i narusza rażąco interesy konsumenta: utrudnia porównywanie ofert rynkowych dla osoby nie będącej fachowcem w tej dziedzinie.

58. Z punktu widzenia ekonomicznego błąd informacyjny w zakresie „całkowitej kwoty kredytu” nie uwzględniającej kredytowania jego kosztów dla konsumenta ma rażąco negatywny wpływ także w sferze ekonomicznej, gdyż naliczanie zgodnie z umową odsetek umownych przez cały czas trwania umowy również od skredytowanych kosztów kredytu de facto zbliżone do zawarcia odrębnej umowy kredytu na tę kwotę na okres obowiązywania pierwotnej umowy kredytu.

59. Sytuacji tej nie zmienia postanowienie umowne (lub odrębna dyspozycja), z którego wynika, że kredytodawca ma prawo w istocie potrącić z kwoty kredytu kwotę skredytowanych kosztów pożyczki. W istocie bowiem nie dochodzi do potrącenia w cywilistycznym rozumieniu tego pojęcia.

60. W ocenie Sądu pozwanej w żadnym razie nie przysługiwała pełna swoboda w zakresie wykorzystania kwoty odpowiednio kwot 95.860 zł oraz 24.252,86 zł. W umowie określono wprost całkowitą kwotę kredytu na poziomie niższym odpowiednio: 71.895,00 zł oraz 20.153,98 zł.

61. W sposób oczywisty z umowy wynikało, że powódka pobierała odsetki również od skredytowanych kosztów kredytu w kwocie wynoszącej dodatkowo odpowiednio: 23.965,00 zł oraz 4.098,70 zł. Sąd uznał także, że nawet gdyby umowy nie wskazywały źródła finansowania kosztów kredytu ani nie nakładały obowiązku ich uiszczenia z kwoty kredytu postawionej do dyspozycji konsumenta nie zmieniałoby to oceny Sądu, tylko z tej przyczyny, że czynność ta wynika z przyjętej i stosowanej przez powódkę procedury.

62. Analogiczny mechanizm ocenił Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 30 października 2017 roku w sprawie o sygn. akt VII ACa 879/17 (LEX nr 2471048), gdzie w uzasadnieniu stwierdzono za stroną, że dopóki konsument nie uiszczy kwot należnych kontrahentowi z tytułu opłat i prowizji lub też nie zostaną one potrącone, nie może dojść do udostępnienia konsumentowi środków pieniężnych. Sąd Apelacyjny w Warszawie uznał, że słuszności tego twierdzenia nie sprzeciwia się treść umowy pożyczki, gdzie ustalono, że „pożyczka jest wypłacana w dniu podpisania umowy, w sposób określony przez pożyczkobiorcę”. W sprawie tej konsument składał dyspozycję potrącenia kwot stanowiących koszty pożyczki. Wówczas Sąd uznał, że „nie wynikało z tych dokumentów, że chociaż konsument składał dyspozycję przelania środków w dniu udzielenia kredytu (wypłaty kredytu), to oznaczało to, iż czynił to w momencie

dysponowania już środkami przyznanej kwoty kredytu. Za co najmniej nieuprawnione uznano twierdzenie strony, że nietrudno wyobrazić sobie, że konsument składa dyspozycję w dniu udzielenia kredytu, a więc w dniu, w którym zyskuje pozytywną decyzję o przyznaniu kredytu oraz że dyspozycja ta może zostać złożona także po zawarciu umowy, to jednak musi poprzedzić wypłatę środków, czyli de facto udostępnienie ich konsumentowi.

63. Dalej powołano się na przykład sytuacji podawanej przez Komisję Europejską w odniesieniu do jej Wytycznych w sprawie stosowania przepisów dyrektywy o kredycie konsumenckim dotyczących rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania, wydanych w celu ujednoczenia interpretacji przepisów dyrektywy we wszystkich państwach członkowskich: „Jako przykład Komisja podaje sytuację, w której udzielono konsumentowi pożyczki w kwocie 5.000 euro, przy czym koszt udzielenia konsumentowi kredytu w wysokości 100 euro jest wliczony w pulę udostępnioną konsumentowi i następnie potrącany jest w momencie wypłaty środków. Faktycznie więc konsument może rozporządzać jedynie kwotą 4.900 euro i to właśnie ta kwota powinna stanowić całkowitą kwotę kredytu.”

64. Z uwagi na powyższe, jak podnosi się w orzecznictwie sądów krajowych kredytodawca jest jedynie uprawniony do naliczania odsetek za środki faktycznie udostępnione konsumentom. Środki udostępnione to te, którymi może świadomie i swobodnie rozporządzać (wyrok Sądu Okręgowego – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 11.12.2015r., XVII AmA 125/14, LEX nr 1973757).

65. Mając na uwadze powyższe rozważania Sąd doszedł do przekonania, że powódka nie była uprawniona do pobierania odsetek umownych również od skredytowanych kosztów kredytu. Praktyka taka jest nieprawidłowa i niezgodna z definicją stopy oprocentowania wskazaną w art. 5 pkt 10 ustawy o kredycie konsumenckim, który stanowi, że stopa oprocentowania kredytu to stopa oprocentowania wyrażona jako stałe lub zmienne oprocentowanie stosowane do wypłaconej kwoty na podstawie umowy o kredyt w stosunku rocznym. Kwota wypłacona utożsamiana jest z kwotą udostępnioną do swobodnej dyspozycji konsumenta, do czego odwołuje zresztą definicja całkowitej kwoty kredytu.

66. Zważywszy na powyższe strona powodowa zobowiązana została do rozliczenia umowy kredytu przy założeniu braku uprawnienia do pobierania odsetek od skredytowanych kosztów pożyczki. Powyższe prowadziło do wniosku, że powódka nie wykazała roszczenia co do wysokości, również stanu zadłużenia na moment wypowiedzenia umowy.

67. Na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego Sąd ustalił, że na moment wypowiedzenia obu umów kredytu pozwana nie pozostawała w zwłoce wobec powodowego banku.

68. Dla obliczenia wysokości nienależnie naliczonych odsetek od skredytowanych kosztów kredytu ustalono harmonogram spłaty skredytowanych kosztów kredytu przy założeniu nominalnego oprocentowania w wysokości odpowiednio 9,49 oraz 9,99 % w skali roku, 120-miesięcznego okresu spłaty, równych rat kapitałowo-odsetkowych spłacanych w systemie rat annuitetowych według następującej metodologii.

69. Wysokość poszczególnej raty obliczono z rachunku równania zmiennej wartości pieniądza w czasie, która po przekształceniu przedstawia się następująco: $R = [S * l] / [1 - (1+l)^{-n}]$, gdzie R – wysokość raty, S – suma kredytu do spłaty, l – stopa procentowa w skali roku, n – liczba rat. Suma nienależnie naliczonych odsetek przedstawia się następująco:

a) w przypadku umowy kredytu nr (...) dla prowizji w kwocie 15.337,60 zł:

$R = [15.337,60 \text{ zł} * ((0, (...))/12)] / [1 - (1 + ((0, (...))/12))^{-120}] = 198,38 \text{ zł}$. Z kolei wysokość części odsetkowej wynika z iloczynu sumy prowizji do spłaty oraz oprocentowania w skali roku, czyli stanowi licznik pierwszego wzoru: część odsetkowa = $[S * l]$. Podstawiając w przypadku pierwszej raty: część odsetkowa = $[15.337,60 \text{ zł} * ((0, (...))/12)] = 121,29 \text{ zł}$. W przypadku kolejnej raty zmianie ulegnie kwota prowizji pozostała do spłaty (zostanie obniżona o część kapitałową w wysokości 77,09 zł). Tak ustalony harmonogram do czasu wypowiedzenia umowy przedstawia się następująco:

Nr raty	Zadłużenie (provizja)	Rata	Część kapitałowa	Część odsetkowa
1	15.337,60 zł	198,38 zł	77,09 zł	121,29 zł
2	15.260,51 zł	198,38 zł	77,70 zł	120,69 zł
3	15.182,82 zł	198,38 zł	78,31 zł	120,07 zł
4	15.104,51 zł	198,38 zł	78,93 zł	119,45 zł
5	15.025,58 zł	198,38 zł	79,55 zł	118,83 zł
6	14.946,03 zł	198,38 zł	80,18 zł	118,20 zł
7	14.865,84 zł	198,38 zł	80,82 zł	117,56 zł
8	14.785,03 zł	198,38 zł	81,46 zł	116,92 zł
9	14.703,57 zł	198,38 zł	82,10 zł	116,28 zł
10	14.621,47 zł	198,38 zł	82,75 zł	115,63 zł
11	14.538,72 zł	198,38 zł	83,40 zł	114,98 zł
12	14.455,32 zł	198,38 zł	84,06 zł	114,32 zł
13	14.371,25 zł	198,38 zł	84,73 zł	113,65 zł
14	14.286,53 zł	198,38 zł	85,40 zł	112,98 zł
15	14.201,13 zł	198,38 zł	86,07 zł	112,31 zł
16	14.115,05 zł	198,38 zł	86,75 zł	111,63 zł
17	14.028,30 zł	198,38 zł	87,44 zł	110,94 zł
18	13.940,86 zł	198,38 zł	88,13 zł	110,25 zł

19	13.852,73 zł	198,38 zł	88,83 zł	109,55 zł
20	13.763,90 zł	198,38 zł	89,53 zł	108,85 zł
21	13.674,37 zł	198,38 zł	90,24 zł	108,14 zł
22	13.584,13 zł	198,38 zł	90,95 zł	107,43 zł
23	13.493,17 zł	198,38 zł	91,67 zł	106,71 zł
24	13.401,50 zł	198,38 zł	92,40 zł	105,98 zł
25	13.309,10 zł	198,38 zł	93,13 zł	105,25 zł
26	13.215,98 zł	198,38 zł	93,86 zł	104,52 zł
27	13.122,11 zł	198,38 zł	94,61 zł	103,77 zł
28	13.027,51 zł	198,38 zł	95,35 zł	103,03 zł
29	12.932,15 zł	198,38 zł	96,11 zł	102,27 zł
30	12.836,04 zł	198,38 zł	96,87 zł	101,51 zł
31	12.739,17 zł	198,38 zł	97,64 zł	100,75 zł

W konsekwencji suma nienależnie pobranych odsetek od prowizji do czasu wypowiedzenia umowy wyniosła 3.453,74 zł.

b) w przypadku umowy kredytu nr (...) dla składki ubezpieczeniowej w kwocie 8.627,40 zł:

$R = [8.627,40 \text{ zł} * ((0, (...))/12)] / [1-(1+((0, (...))/12)^{-120}] = 111,59 \text{ zł}$. Z kolei wysokość części odsetkowej wynika z iloczynu sumy prowizji do spłaty oraz oprocentowania w skali roku, czyli stanowi licznik pierwszego wzoru: część odsetkowa = $[S * i]$. Podstawiając w przypadku pierwszej raty: część odsetkowa = $[8.627,40 \text{ zł} * ((0, (...))/12)] = 68,23 \text{ zł}$. W przypadku kolejnej raty zmianie ulegnie kwota składki ubezpieczeniowej pozostała do spłaty (zostanie obniżona o część kapitałową w wysokości 68,23 zł). Tak ustalony harmonogram do czasu wypowiedzenia umowy przedstawia się następująco:

Nr raty	Zadłużenie (składka ubezpieczeniowa)	Rata	Część kapitałowa	Część odsetkowa
---------	--------------------------------------	------	------------------	-----------------

1	8.627,40 zł	111,59 zł	43,36 zł	68,23 zł
2	8 584,04 zł	111,59 zł	43,70 zł	67,89 zł
3	8.540,34 zł	111,59 zł	44,05 zł	67,54 zł
4	8.496,29 zł	111,59 zł	44,40 zł	67,19 zł
5	8.451,89 zł	111,59 zł	44,75 zł	66,84 zł
6	8.407,14 zł	111,59 zł	45,10 zł	66,49 zł
7	8.362,04 zł	111,59 zł	45,46 zł	66,13 zł
8	8.316,58 zł	111,59 zł	45,82 zł	65,77 zł
9	8.270,76 zł	111,59 zł	46,18 zł	65,41 zł
10	8.224,58 zł	111,59 zł	46,55 zł	65,04 zł
11	8.178,03 zł	111,59 zł	46,91 zł	64,67 zł
12	8.131,12 zł	111,59 zł	47,29 zł	64,30 zł
13	8.083,83 zł	111,59 zł	47,66 zł	63,93 zł
14	8.036,17 zł	111,59 zł	48,04 zł	63,55 zł
15	7.988,13 zł	111,59 zł	48,42 zł	63,17 zł
16	7.939,72 zł	111,59 zł	48,80 zł	62,79 zł
17	7.890,92 zł	111,59 zł	49,19 zł	62,40 zł
18	7.841,73 zł	111,59 zł	49,57 zł	62,02 zł
19	7.792,16 zł	111,59 zł	49,97 zł	61,62 zł
20	7.742,19 zł	111,59 zł	50,36 zł	61,23 zł

21	7.691,83 zł	111,59 zł	50,76 zł	60,83 zł
22	7.641,07 zł	111,59 zł	51,16 zł	60,43 zł
23	7.589,91 zł	111,59 zł	51,57 zł	60,02 zł
24	7.538,34 zł	111,59 zł	51,97 zł	59,62 zł
25	7.486,37 zł	111,59 zł	52,38 zł	59,20 zł
26	7.433,99 zł	111,59 zł	52,80 zł	58,79 zł
27	7.381,19 zł	111,59 zł	53,22 zł	58,37 zł
28	7.327,97 zł	111,59 zł	53,64 zł	57,95 zł
29	7.274,33 zł	111,59 zł	54,06 zł	57,53 zł
30	7.220,27 zł	111,59 zł	54,49 zł	57,10 zł
31	7.165,78 zł	111,59 zł	54,92 zł	56,67 zł

W konsekwencji suma nienależnie pobranych odsetek od składki ubezpieczeniowej do czasu wypowiedzenia umowy wyniosła 1.924,72 zł.

c) w przypadku umowy kredytu nr (...) dla prowizji w kwocie 4.098,70 zł:

$R = [4.098,70 \text{ zł} * ((0, (...))/12)] / [1 - (1 + ((0, (...))/12))^{-120}] = 54,14 \text{ zł}$. Z kolei wysokość części odsetkowej wynika z iloczynu sumy prowizji do spłaty oraz oprocentowania w skali roku, czyli stanowi licznik pierwszego wzoru: część odsetkowa = $[S * i]$. Podstawiając w przypadku pierwszej raty: część odsetkowa = $[4.098,70 \text{ zł} * ((0, (...))/12)] = 34,12 \text{ zł}$. W przypadku kolejnej raty zmiana ulegnie kwota prowizji pozostała do spłaty (zostanie obniżona o część kapitałową w wysokości 20,02 zł). Tak ustalony harmonogram do czasu wypowiedzenia umowy przedstawia się następująco:

Nr raty	Zadłużenie (prowizja)	Rata	Część kapitałowa	Część odsetkowa
1	4.098,70 zł	54,14 zł	20,02 zł	34,12 zł
2	4.078,68 zł	54,14 zł	20,19 zł	33,96 zł

3	4.058,49 zł	54,14 zł	20,35 zł	33,79 zł
4	4.038,14 zł	54,14 zł	20,52 zł	33,62 zł
5	4.017,61 zł	54,14 zł	20,70 zł	33,45 zł
6	3.996,92 zł	54,14 zł	20,87 zł	33,27 zł
7	3.976,05 zł	54,14 zł	21,04 zł	33,10 zł
8	3.955,01 zł	54,14 zł	21,22 zł	32,93 zł
9	3.933,79 zł	54,14 zł	21,39 zł	32,75 zł
10	3.912,40 zł	54,14 zł	21,57 zł	32,57 zł
11	3.890,83 zł	54,14 zł	21,75 zł	32,39 zł
12	3.869,08 zł	54,14 zł	21,93 zł	32,21 zł
13	3.847,15 zł	54,14 zł	22,11 zł	32,03 zł
14	3.825,03 zł	54,14 zł	22,30 zł	31,84 zł
15	3.802,73 zł	54,14 zł	22,48 zł	31,66 zł
16	3.780,25 zł	54,14 zł	22,67 zł	31,47 zł
17	3.757,58 zł	54,14 zł	22,86 zł	31,28 zł
18	3.734,72 zł	54,14 zł	23,05 zł	31,09 zł
19	3.711,67 zł	54,14 zł	23,24 zł	30,90 zł

W konsekwencji suma nienależnie pobranych odsetek od prowizji do czasu wypowiedzenia umowy wyniosła 618,43 zł.

(bezskuteczność wypowiedzenia umów)

70. Skoro wypowiedzenie umowy kredytu nr (...) nastąpiło z uwagi na zaległość w kwocie 4.192,65 zł, to w rezultacie, wypowiedzenie było bezskuteczne, albowiem w chwili wypowiedzenia pozwana nie pozostawała w zwłoce z zapłatą

jakiegokolwiek kwoty. Bank bez podstawy prawnej naliczył odsetki w łącznej kwocie 5.378,46 zł (vide: pkt 69. lit. a i b in fine). Nienależnie naliczona suma odsetek przewyższała zatem kwotę podawaną przez powódkę jako zaległość.

71. W tożsamy sposób należy ocenić skuteczność wypowiedzenia umowy nr (...). Na dzień wypowiedzenia umowy zadłużenie pozwanej zdaniem banku miało wynieść 656,10 zł. Tymczasem powódka nienależnie pobrała odsetki od prowizji w kwocie 618,43 zł (vide: pkt 69. lit. c in fine).

72. Nie sposób uznać, aby opóźnienie w spłacie 37,67 zł dawało podstawy do wypowiedzenia. Kwota zaległości w porównaniu ogólną kwotą postawioną do dyspozycji pozwanej była nieznaczna, stąd brak było dostatecznie doniosłego naruszenia postanowień umownych przez powódkę, które uzasadniałoby zniesienie stosunku umownego. Należy przy tym zauważyć, że dnia 10 listopada 2020 roku powódka wpłaciła kwotę 100,00 zł (k. 65), a zatem kilka dni po złożeniu oświadczenia o wypowiedzeniu do daty wymagalności kolejnej raty pozwana nie pozostawała w zwłoce z zapłatą jakiegokolwiek części zadłużenia. Poza tym przy uznaniu braku podstaw do pobrania odsetek od skredytowanych kosztów kredytu, bank nie miał podstaw do pobrania odsetek z tytułu zadłużenia przeterminowanego za część roszczenia. Innymi słowy, kredytobiorcy przez pewien czas nadpłacali kredyt, co powinno skutkować skróceniem okresu kredytowania i obniżeniem kosztów (niewątpliwie przy takim założeniu na dzień wypowiedzenia bez dokładnych obliczeń zadłużenie było niższe niż 37,67 zł).

73. Mając na uwadze związanie podstawą faktyczną żądania opartą na skuteczności wypowiedzenia umów kredytowych Sąd w punktach I. i III. oddalił oba powództwa na podstawie art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe stosowanych a contrario. Sąd miał na względzie, że częściowe uznanie powództwa przez pozwaną warunkowane było stwierdzeniem skuteczności wypowiedzenia obu umów. Skoro Sąd uznał wypowiedzenie umów za bezskuteczne, Sąd nie był związany uznaniem powództwa (art. 213 §2 k.p.c.)

VI.

(koszty procesu)

74. O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 §1 k.p.c. w punktach II. i IV. i zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik postępowania, obciążył powódkę jako stronę przegrywającą proces kosztami procesu poniesionymi przez pozwaną w obu sprawach w kwotach po 3600 zł (koszty zastępstwa procesowego pełnomocnika z urzędu ustalone przy zastosowaniu §2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie).

75. Zwrócić należało uwagę, że zarządzenie połączenia kilku spaw na podstawie art. 219 k.p.c. ma charakter techniczny, a nie "organiczny". Oznacza to, że sprawy połączone pozostają sprawami samodzielnymi i jakie takie wymagają osobnego rozstrzygnięcia (Komentarz, Kodeks postępowania cywilnego. red. Elwira Marszałkowska-Krześ, Izabella Gil, 2023).